

İlişik 4 kита rapor .

Bay İbrahim Necmi Dilmen ,

Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri .

Dolma Bahçe Sarayı

İstanbul

Çok sayın Bay ,

1777

22/6/1936 tarih ve 488 sayılı yazınızı büyük bir memnuniyet ve şükranla aldım . Sorduğum bazı hususatin cevaplarını vermek suretile hakkımda gösterdiğiniz tevaccüh ve iltifatdan dolayı teşekkürler ederim .

Alakanızı celp ettiğini memnuniyetle gördüğüm 7 inci raporunuzun tereddüd ve igtibahınızı mucip olan bazı cihetlerini aydınlatacak cevabımı ihzarla meşgul bulunmakta ve arzumuz üzerine Colonel James Churchward'ın Amerikaya ısmarladığım 4 kита eserinin gelmesine intizar etmekte olduğundan bunların hepsini önümüzdeki hafta postaya tevdiat sunacağımı arz eylerim .

Evvelkilere zammeten bu karrde 8,9,10,11 numaralı raporlarımı ilişik olarak takdim ediyorum . Bunların bir çeşu Amerika ve Meksika yerli dillerinde bulduğum türkçe sözlari ihtiva etmekte olmaları hasbile 3 üncü Dil Kurultayını alakadar edecek mahiyette işlerde bunların sayın Kurultayda okunup okunmaması reyî alinize muhavveldir .

Bu defaki raporlarımın muhteviyatına gelince :

8 inci Raporum : Şimali Amerikada Texas eyaletindeki yerlilerin ATAKAPA namındaki dillerinde bulduğum 25 kadar türkçe sözlari,

9 uncu rapor : Brasseur de Bourbourg'un (Quatre lettres sur le Mexique) adındaki eserinde Meksika yerlileri hakkındaki izahatı arasında bulduğum bir takım türkçe sözlari,

10 uncu rapor : Peru dilcilerinden Pablo Patron'un Peru daki Kigua ve Aymara dilleri hakkındaki eserinde bu dillerde bulduğu Asuri ve Sömer sözlari ihtiva etmektedir .

II inci rapor : İspanyali Pizarro'nun zapt ve işgalinden önce Peruda Hükümdarlık etmiş olan İnka yani İmperatorların taşıdıkları adların ve daha diğer bir takım sözlerin tesavvut ve bünye itibarile türkçeye benzemekte olduklarını göstermektedir .

Bilhassa 9 uncu raporun I inci sayfasında arz ettiğim (Turan) sözünün Haiti adasındaki yerlilerin dilinde (Göke mensup millet) anlamında ve yine mezkûr raporun 2 inci sayfasında : Antil adalarının en büyüğü olan KUBA adasının taşıdığı adın Ku - Mübarek ve Ba- Baba yani (Mukaddes baba) manasını ifade eden hem Maya ve hemde en eski türk diline ait mürekkep bir söz olduğunu (Quatre lettres sur le Mexique) adındaki eserin 228 ve 329 uncu sayfalarındaki izahattan anlayarak hayrette kaldığımı arz eyler ve bilvesile saygılarımı sunarım, Sayın Bay .

Meksiko Maslahatgüzarı

Ehsein Maya Toprak

8 inci Rapor .

Şimali Amerikada (Texas) eyaletindeki
yerlilerin kullandıkları (ATAKAPA) dilinde
bulduğum Türkçe sözcükler :

Atakapa dilinde	Türkçede karşılığı
OY	Uyumak .
UK	Büyük .
KT	İte .
AKNA	Akıntı .
AK	Su .
KUTS	Kuşmak .
PAY	Pay etmek, tahsin etmek .
YA	Yemek .
TSİK	Sekiz - 8 adedi .
UTS	UC, nihayet ,son .
TST	ATA .
HAK	Parmak . (Anadolu'nun bazı yerlerinde par- mak yerine HAKNAK denildiği salın- dır) .
KIK	Kız .
WIL	Wine,büyük anne .
ILI	Ilıca sözcüğünde sıcak anlamında olan ILI sözcüğünün aynıdır . ILI atakapa dilinde so- cak manasındadır .
WOK	Avuç .
HU	Okumak .
KEM	Gemi
TAI	Çay,ırnak .
LAT	Altı, 6 adedi .
İYOL	Oğul ,
Öts	Öst ,üzerine.
PAN	Pançura .
ILU	Yıl , sene .

İşte sözcükleri,ATAKAPA dilini tetkik etmiş olan Şimali Amerika dilcilerinden

Kiçe dilinde BOR Delmek anlamındadır . Delmek aleti olan (BURGU) sözcüğün zahiren (Burmak) mesdarından çıktığı anlaşılıyor isede burmak için değil delmek için kullanılan Burgu'nun Kiçe dilinde delmek manasına olan Bor kökünden çıktığı ve bu suretle Burgu'nun vaktile asıl çekli (Borgu) olması ve Kiçe dilinde olduğu gibi eski Türk dilinde delmek anlamında birde (Bormak) mesdarının mevcut bulunması olasısına kuvvetle ihtimal vermektedir .

Maya Dilinde KUBA Meşhur (Kuba) adasının taşıdığı adın { Ku - Mukaddes , mübarak } ve { Ba-Baba, Emir, Efendi, Seigneur, } anlamında olan iki Maya sözcüğünden müteakkil olduğunu ve bütün Antil adalarının en büyüğü olduğu için bu adaların babası, Emir, Efendisi anlamında olarak bu adaya (KUBA) adının verilmiş olduğunu Brasseur de Bourbourg'un (Quatre lettres sur le Mexique adındaki eserinin 228 ve 329 uncu sayfalarındaki izahattan anlamaklağın üzerine bu adın bağındaki Ku'nun Kudatku Bilik terkinde görüldüğü üzere eski Türkçede de (Mübarak , mukaddes) ve Ba'ında çifte Ba hecesinden müteakkil Baba sözcüğüne Efendi , Seigneur anlamında ahiren kullanmaya başladığımız Bay sözcüğün aynı olduğu vasıhan görülmekte ve bunda Türkçe ile Maya dili arasındaki sıkı karabedi bir kerre daha isbat ve teyid etmektedir

Bu raporunda Meksika dillerinde bulunduğum bir takım sözcükler arasında bilhassa (TURAN) sözcüğün Haiti adasındaki yerlilerin dillerinde (Göke mensup millet) anlamında olarak mevcut bulunması ve hatırı hayale gelececek bir surette (KUBA) kelimesinin de pek eski ve halis Türkçe bir sözcük olmasının hayrete geçen olduğunu arz eyler ve bilvesile en derin saygılarını sunarız .

Meksiko Maslahatgüzarı

Ehsein Majidovitch

(S U R E T)

9 uncu Sayı :

Uzun seneler Meksika ve Guatemalada yerli kavmin dil ve din ve tarihleri hakkında tetkikatta bulunmuş olan Fransız alimlerinden (Bresseur de Bourbourg'un) 1868 senesinde Paris de neşr ettiği (Quatre lettres sur le Mexique) namındaki eserinde Meksika ve orta Amerika yerlilerine ait verdiği uzun isbat arasında zikr ettiği bir takım yerli sözcüklerinin bir az telaffuz farkıyla Türkçede mevcut olduklarını görüklüğün üzerine bunları sırasıyla aşağıda arz ediyorum :

			<u>Türkçede</u>
Kiçe ve Kikçikal dillerinde	TUN	Dünbelek
" dilinde	Tal	Dalak .
" "	OL	Ahmak .(Oluk) sözcüğünün suyun aktığı yer manasına olduğuna göre en eski Türkçede (ahmak) manasının (Oluk) şeklinde olması pek muhtemeldir .
" "	TOL	Dul . (Tol) sömü Kiçe dilinde yalnız kalın manasına olmasına göre (Dul) sözcüğünün aslı olan gerektir.
Maya "	TUL	Daldurmak .
Kiçe "	POK	Bağu, bahar .
Haiti " (Haitli Adası)	TURAN	Göbe manası millet demektir .
Mahuntli veya Artak "	Tia Kapan	Tia = Servet, mal Kapan = Kaynak , menba (servet kaynağı , egemenin sorumluluğu , ve daha geniş manada (büyük çarşı) demektir . Söfca 291. Türkçede Yag Kapanı, Un Kapanı sözcüklerinin senelerdeki (KAPAN) sözcüğünün çarşı , pazar anlamında olduğu görülmektedir .
{ Haitli adasındaki yerli dilinde	ATANKIRA	Allah demektir .
Kiçe "	KARIL	Karı. Asıl manası Fahişe demektir .

Albert S. Gatschet ve John R. Swanton 'un müstareken ve (United States Government Printing Office) vasıtasıyla 1932 senesinde Washington'da neşre ettikleri (A Dictionary of the ATAKAPA Language) eserinde bulduğunu ve bu dilin Türkçe gibi ilgisiz olup kelimelerin müteker ve müteker olarak iki cins ayrışmadıklarını ve bu suretle harfî tarif mev- cud olmadığına arz ederim .

Meksiko Maslahatgüeseri

Meksiko - 28 Temmuz 1936 .

Eduardo Mayatepec

10 uncu rapor :

(S U R E T)

Peru ve Bolivya yerlilerinin konuşdukları

(Kigua) ve (Aymara) dillerinde bulunan

(ASURİ) ve (SÜMER) sözləri:

Peru dilcilerinden Pablo Patron namındaki müellifin Lima şehrinde 1900 senesinde neşrettiği (ORIGEN DEL KECUUA Y DEL AYMARAA) namındaki İspanyolca eserde Peru ve Bolivyada konuşulan Kigua ve Aymara dillerinde muhtemelen bulunan Asurî ve Sümer sözlüklerinin önemli bir miktarını örneğe olarak aşağıda arz ediyorum :

Türkçede	Asurî dilinde	Sümer D.	Kigua D.	Aymara D.
ATA	AD ve ADDA	TATA	TATA
BABA	ABU	AUKA	AUKİ
BABA	...	AI	YAYA
ER, Erkek	...	URO	URKO	URKO
KRAZİ, Ülke	MATU	MA	MİTMAK	MAMANI
Havai, yer,	SUBARTU	SUYU	SUU
			(Peruda Çingon) (kabilesinin ot- (urdağı araziye :) (Çingon Suyu denil- (maktadır).	
KABU	PU	...	PUNKU	PUNKU
ÜREMEK, sürriyet	URU	RURU	...
KUYU	BURU	PUKRU	PUKRU
OT, Nebat, Haşış	...	İŞ	İÇU	HİÇU
SU	MU	UMU	UMU, UMA
				(Umacı sözcüğünün başın- (daki UMA sözcüğün sal- (en (SU perisi) gibi (bir anlamda olması (muhtemeldir) .
BAKIR	ERU	YAUİ
	(Bakirile meşhur) (Ergani kasabası-) (zın taşıdığı adın) (başındaki ER sözü-) (nin asıl ERU olma-) (sı muhtemeldir)			

10 nucu rapor :

Türkçede	ASURİ dilinde	SÜMER D.	Kigra D.	AYMARA D.
Arslan	URU	...	PUMA	PUMA
KUŞ	...	GU	PİKU, PİÇU	PİKU, PİÇU
YER ,Mahal	...	KI	KITI
ADAM	...	KUM	RUMA	...
Bina, inşaat	...	PIN	PİNTOK Ev inşasında kul- lanılan taş
KAPU	ŞİLANİ	KİLKA
SARINÇ	GUBBU	...	<u>PUKU</u> Kıyı demektir	<u>PUKU</u> Kıyı demektir
ELBİSE	SİSSIKU	İSİ
DÜŞMAN	ABU	AUKA	AUKİ
Gardenlik	ALLU, ULLU	...	HUALKA	HUALKA
İP, Urgan	UANTU	...	HUATANA	...
BALIK	..	HA	ÇALHUA	ÇALLUA
TARLA	KARASU	..	<u>CARA SİKA</u> Etilmiş tarla demektir .	ÇARASUKA
KAP ,Su ve sair koymak için	...	BUR , FUR	<u>PURU</u> surahî vakife- sini gören su kabığı .	PURONKU
EV	BİTU	UTA
SÜLALE ,Aile.	ALU	...	AYLLU	AYLLU
GÜMÜŞ	...	GU	KUPAR	KUPAR
SİLAH	MİTTU	TU	<u>TİMİ</u> Bıçak	<u>TUMİ</u> Bıçak
Ağrı, elem ,keder	UA	HUAU , HUAY
YARALAMAK	...	GİR	<u>KİRİ</u> YARA	...
HASTALIK	MURSU	USSU
KOŞMAK	..	TUM	...	TUMATHA
TAŞ	..	TAG	<u>TAKANA</u> Taşdan yapılmış silah demektir .	TAKAY
KESMEK	KUD	<u>KUTUY</u> İpliği dişle kesmek	KUÇİY .

İşbu Asuri ve Sümer sözcüklerinden başka Kışna ve Aymara dillerinde Türkçe sözcüğe tesadüf ettiği ve bunları 3 üncü raporunda arz ettiği idim . Bu suretle gerek Türkçe ve gerek Sümerce sözcüklerin Peru kıtasındaki dillerde bulunmalarını his Türkler pek eski zamanlarda Türklerle Sümerlerin Behring boğazından Amerika kıtasına girerek bu kıtadan pasifik denizi kıyılarına takiben Peruya ve daha cennetdeki araziye ilerlemiş olduklarını ve bu sözcüklerin bütün Amerika arazisine bu vechile intikal ettiği olduklarına emin bulunmaktayız . Halbuki evvelce tahmin ettiğim 7 numaralı raporunda Amerika alimlerinden Colonel James Churchward'ın 4 kite mühim tarihi eserinden hülaseten arz ettiğim malumata göre en eski Türk ırkını teşkil eden Uygur, Akkad, Sümer kavimlerinin Orta Asyaya olmayıp başkariyetin ilk vatanı olan Pasifik denizinde kâin (NU) kıtasından cihana Mu'amm yüksek kültürünü, medeniyetini yaydıkları anlaşılmakta olmasa hasbילה Şimali , Orta ve Cennetli Amerikadaki yerli akvadan bir çoğunun dillerinde serpinti halinde mevcut bulunan bir çok Türkçe sözcüklerden başka Peruda konuşulan Kışna ve Aymara dillerinde bulunan Türkçe ve Asuri ve Sümerce sözcüklerin buralara ve bütün Amerika arazisine Behring boğazından gelen Türkler ve Sümerler vasıtasıyla yayıldığı , yoksa Churchward'ın ishatı vechile (NU) kıtasından binlerce ve binlerce esne evvel gelmiş olan Uygur, Akkad, ve Sümerler tarafından mı getirilmiş oldukları hakkında kati bir fikir dermayen etmek mümkün olmadığından bu çok mühim tarihi meselelerin Tarih Kurumumuzca tetkiki icap etmekte olduğunu arz mecburett aylarım .

Mektebe - Çapalı Tepek . 24 Temmuz 1935.

Mektebe Mevlutbeyleri

Ehmeti Mayak

11 inci Rapor

(SURET)

Peru kütasında vaktile hükümdarlık etmiş
olan İnkâ yeni İmperatorlardan bir kaçının
tağadıkları adların bünye ve tesavvut itibarıyla
Türkiyeye çok benzemekte olduğuna dair Rapor .

Peru İnkâlarından bir kaçının
Türkiyeye benzeyen adları

- Manko Kapak** (Manko) sözl eski Türk Hükümdarlarından MEMKU Hanın tağadığı İsmi çok benzemektedir . İnkâların dilinde (Kapak) sözlünün (Exoellen Mikemmel) anlamında olduğu ve bu sözlün Kapak şeklinde latince de mevzuat olup bundanda Fransızcadaki (Capable) sözlünün neşet ettiği 1845 senesinde Adolphe Kastner'in Louvain şehrinde basılmış olan (Analyse des traditions religieuses des peuples indigènes de l'Amérique) eserindeki eserin 19 uncu sayfasında yazılıdır Manko Kapak Peru'nun ilk Hükümdarlarıdır .
- Mayta Kapak**
- Paça Kutak** (Paça veya Paça = Dünya , cihan)
(Kutak = Değişiklik ,)
Yeni le réformateur du Monde... Dünyayı ıslah eden anlamında olduğu ve yaptığı derin ıslahatlarla Peru milletinin sevgi ve saygısını kazanan bu İnkânın Peru'nun Senestrisi olduğuna dair Dijon Hukuk Fakültesi Profesörlerinden Louis Baudin 'in 1928 senesinde Periste basılan (L'Empire socialiste des Inkâ) eserindeki eserinin 115 inci sayfasında imhat vardır .
- Tupak Yupanki**
- Tupak Amara**
- Honakur** Bu söz Basçada Yeğit ,cesur anlamında olan Asharra ve Arupçadaki Asher sözlere telaffuz bakımından çok benzemektedir .
- Urko** Bu söz Kışın dilinde Er,Erkek manasına olup Urko ile Erkek sözleri arasındaki benzerlik göze çarpmaktadır .
- ATAHUALPA** Perudaki Kışın dilinde Alpa sözlünün (Yer , arazi) anlamında ve Alman lehçelerinde (Alp) sözlünün Dağ, Yüksek man'a , çayırılık anlamında olduğu Adolphe Kastner'in yukarıda adı geçen eserinin 106 inci sayfasında yazılıdır . Peruda son İnkâ olan Atahualpa Pizarro'nun esaretle 1533 senesinde boğdurulmuştur .

Yukarıda adı geçen (L'Empire socialista des Inka) namındaki eserde Kigua diline ait olarak tasadduf ettiğim bazı sözleri dilimize az çok benzenmeleri dolayısıyla aşağıda arz ediyorum :

Kigua dilinde	Türkçede manası
Tukrikuk	Vali demektir .
Kuraka	Mahalli idare adamı anlamındadır .
Tapu	İnkaların socialista sistemleri mucabince ekilmek üzere ehaliye tevzi edilen toprak . Türkçedeki Tapu sözüne benziyor .
Yana	Çiftlik ve sairde hizmet eden adam demektir . Yanagma sözüne benziyor .
Paqa Kamak	Tarza demektir .
Hatum Pokoy	Mazruatı kemale erdiren ve 22 nisandan 22 mayısa kadar istidad eden kigua ayının adıdır Hatum = Büyük Pokoy = Yetiğdiren , kemale erdiren demektir .
Kagua	Peru yerlilerinin giydikleri gömlek .
Tavantin suyu	Inka İmparatorluğu arasisinin adı olup dünyadan 4 kısma demektir . Bu 4 parçanın şimaline Çingun Suyu , Cacasuma ; Kolya Suyu , garbine Antı Suyu , garbına : Kenti Suyu denilir İnig Suyu sözü kigua dilinde yer,bavali ,dike , muntaka manasındadır .

Peru yerlilerinde konuşdukları Kigua dili hakkında ilk defa İspanyol ruhîbularından El Padre Garcia ile El Dr. Rocha tetkikatte bulmuşlar ve bu dilde mühim miktarda Aşuri ve Sümer sözleri bulunduğunu anlamışlardır .

Zamanında Falb namındaki dilci dahi Kigua ve Aymara dillerinde semitik kaynağına mensup sözcük bulmuş ve meşhur Etnolog Miller dahi kigua dili ile İltisakî ve Altaik olan Türk dili arasında derin münasebet mevzuî bulunduğunu kanaat hasıl etmiş ve Lemoant ile Hommel'insic Kalda kitabında konuşulan Sümer İltisakî dili ile Türk dili arasında sıkı bir karabet olduğunu beyan ve isah ettiklerinde Peru dilcilerinden (Pablo Patron) 1900 senesinde Peruda Lima şehrinde neşr ettiği (Origen del Kechua y del Aymara) adlı eserinin 9 ve 10 uncu sayfalarında zikir ve beyan etmekte olduğunu derin tanzimleriyle arz ederim .

P. L. M. Mavakereb